

**КИЇВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТОРГОВЕЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

**ХАРКІВСЬКИЙ
ТОРГОВЕЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ
КНТЕУ**

Основи психології **Psychology Fundamentals**

Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Навчальний рік	2020/2021
З якого курсу викладається	1
В якому семестрі (-ах) викладається	1-3
Обсяг дисципліни (годин / ECTS)	180/6
Тижневе навантаження	4 години
Мова викладання	Українська
Статус дисципліни	Вибіркова

Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові	Міт'яєва Тетяна Леонідівна
Науковий ступінь, вчене звання	Кандидат економічних наук, доцент
Кафедра	Економіки та обліку
Посада	Доцент
Профіль викладача	Google Scholar / ORCID / ResearchGate
Контактна інформація	t.mitiaieva@knute.edu.ua

Анотація

Дисципліна «Основи психології» – вибіркова навчальна дисципліна, передбачена планом підготовки дипломованих фахівців усіх спеціальностей. Курс передбачає ознайомлення з найактуальнішими підходами до поетапного вивчення та освоєння природи психіки та принципів побудови системи психологічних знань, розкриває основні методи психології і надає можливість досягти бажаного рівня міжособистісного спілкування.

Психологія – це наука і система знань про закономірності, механізми, психічні факти та явища в житті людини. Чому так часто розумні, порядні, освічені люди вступають в конфлікт один з одним? Як краще зрозуміти ділових партнерів та передбачити дії конкурентів? Як швидко зібрати психологічно сумісну команду та визначити місце кожного в цій команді? Як спрогнозувати розвиток політичних подій, виходячи із особистісних тонкощів політичних діячів? Це лише декілька питань, якими займається психологія. Після опанування даного курсу стане зрозумілим, що психологія – це не складно, а навпаки – цікаво та корисно, адже без психологічних знань неможливо зрозуміти психологічну сутність людини та закономірності розвитку психічних властивостей та психічних явищ.

Мета дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Основи психології» є формування у майбутніх фахівців теоретичних та практичних знань з основ психології. Розширення і поглиблення знань та формування вмінь та навичок застосовувати методи психології для вивчення певних

психічних феноменів, використання методів психологічних досліджень для визначення психічних властивостей, що буде сприяти розумінню себе та оточуючих.

У результаті вивчення дисципліни студент буде

знати:

- зміст основних проблем психології;
- основні терміни та поняття психології на рівні відтворення, тлумачення та використання їх у повсякденному житті;
- індивідуальні психічні особливості людини та орієнтуватися у психічних феноменах особистості;
- психосоціальні якості та властивості психічної діяльності людини;
- методи психології та їх класифікацію.

вміти:

- здійснювати самоаналіз та самооцінку власних психологічних особливостей;
- використовувати засвоєні знання для подальшої оцінки та вирішення проблемних ситуацій;
- володіти навичками аналізу широкого спектра практичних ситуацій з професійної діяльності;
- розробляти заходи психологічного захисту та правила міжособистісних стосунків.

Передумови вивчення дисципліни

Знання основ історії, менеджменту.

Програма дисципліни

Тема 1. Вступ до психології

Предмет та методи психології. Особливості становлення предмета психології. Вчення про душу, погляди Арістотеля. Розвиток психологічних знань у XVII ст. Вчення про свідомість людини. Вплив розвитку природничих наук на розуміння поведінки людини. Виділення психології в самостійну науку. Виникнення нових шкіл та течій в психології: біхевіоризм, генетична психологія, гештальтпсихологія, психоаналіз, когнітивна психологія, гуманістична психологія, психологія діяльності. Поняття про психіку. Зв'язок мозку та психіки. Поділ психічних явищ на процеси, стани, властивості. Рівні прояву психіки: свідомий і несвідомий. Методи психології, їх класифікація.

Тема 2. Біопсихічні властивості людини

Природна організація людини. Індивід як носій біопсихічних властивостей. Біопсихічні властивості. Стать, психічні відмінності чоловіків і жінок. Вік, хронологічний, біологічний, психологічний, соціальний. Вікові категорії. Конституція, теорії Е. Кречмера та У. Шелдона, переваги та недоліки. Вчення І.П.Павлова про типи нервової системи. Властивості нервової системи. Темперамент, загальна характеристика. Психологічні основи темпераменту. Поведінкові особливості темпераменту. Типи темпераменту: сангвінік, холерик, меланхолік, флегматик.

Тема 3. Психосоціальні властивості особистості

Психологічне визначення особистості. Взаємозв'язок біопсихічних та психосоціальних властивостей. Індивід як основа особистості. Найважливіші психологічні параметри особистості: стійкість, єдність, активність і здатність до самоуправління. Поняття про структуру особистості. Структура особистості за З. Фрейдом («Воно», «Я», «Над-Я»), за В.А.Козаковим. Ознаки, які характеризують особистість: соціальний статус, соціальні ролі та функції, соціальні установки, соціальні потреби і мотиви, когнітивна організація, емоції та почуття, воля, характер, здібності, спрямованість.

Тема 4. Потреби, мотиви, поведінка

Поняття про мотивацію. Потреба, як головний мотиваційний фактор. Види потреб: біологічні та соціальні, матеріальні та духовні. Бажання та прагнення. Ієрархія потреб за А. Маслоу. Характеристика самоактуалізованих людей. Мотиви поведінки. Мотиваційна сфера у людини. Мета, інтерес, цінності, ціннісні орієнтації, мораль, ідеал, світогляд, переконання, спрямованість. Мотив досягнення успіху, мотив уникнення невдач. Спрямованість як система відношень особистості до дійсності: особистісна спрямованість, спрямованість на взаємодію, ділова спрямованість.

Тема 5. Розвиток особистості

Поняття про розвиток. Різні підходи до розуміння джерел, рушійних сил, закономірностей, етапів, можливостей прискорення розвитку особистості. Поняття «вік», «протиріччя», «соціальна ситуація розвитку», «провідна діяльність», «новоутворення», «криза психічного розвитку», «сензитивний період». Особливості розвитку дитини в підлітковому та юнацькому віці. Концепція розвитку особистості протягом життя (за Е. Еріксоном). Дві лінії розвитку: нормальна та аномальна лінії розвитку. Використання ідей Е. Еріксона в процесі самопізнання як можливість зрозуміти власну особистість.

Тема 6. «Я-концепція». Система психологічного захисту

Самосвідомість та «Я-концепція». Структурні елементи самосвідомості: когнітивний, емоційний, поведінковий. Поняття про самооцінку. Формування «Я-концепції». Поняття про психологічний захист. Причини, які активізують дію психологічних захистів. Фактори, що впливають на неусвідомлене використання захистів. Види захистів.

Тема 7. Особистість та діяльність

Поняття про діяльність. Взаємозв'язок понять особистість та суб'єкт діяльності. Вплив діяльності на особистість. Види діяльності: гра, навчання, праця, спілкування. Типи діяльності: духовно-пізнавальна, перетворювальна, ціннісно-орієнтаційна, споживча, комунікативна, художньо-творча. Організаційно-психологічна структура діяльності. Поняття про професію. Класифікація професій. Основні вимоги, що ставляться професією до людини.

Тема 8. Міжособистісні стосунки. Спілкування

Роль спілкування у життєдіяльності людини. Різні підходи спілкування. Модельний підхід до визначення особистості та міжособистісних стосунків (соціоніка). Багатогранність спілкування. Зв'язок спілкування та діяльності. Спілкування та комунікація. Роль спілкування у становленні особистості. Міжособистісне спілкування. Визначення змісту спілкування. Різні засоби спілкування: вербальне та невербальне. Диференціація видів спілкування за критеріями змісту, цілей і засобів. Визначення функцій спілкування. Обмін інформацією та передача інформації. Специфіка комунікативного акту, його структура. Роль невербальних засобів передачі інформації. Жести, міміка, пантоміміка як складові загальної моторики людини. Мова погляду. Спілкування як сприйняття та розуміння іншої людини. Соціальна

перцепція. Особливості формування образу іншої людини. Поняття соціального стереотипу. Психологічна сумісність та несумісність у спілкуванні. Психологічна характеристика конфліктів.

Особливості та політики дисципліни

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття дисципліни. Студенти мають завчасно інформувати викладача про неможливість відвідати заняття.

Проведення семінарських занять передбачено виключно в інтерактивній формі (проведення дискусійних клубів, робота в робочих групах, участь в симуляції або імітаційних іграх) тому передбачається активна участь всіх здобувачів в опануванні зазначеної навчальної дисципліни.

Виконання передбачених завдань формує у здобувача вищої освіти не тільки знання основ психологічної діяльності та методики її впровадження в повсякденне життя, але й закладає основи критичного мислення й багатоваріантності вирішення професійних задач з урахуванням необхідності максимального задоволення інтересів оточуючих його осіб.

Форми та методи оцінювання

Оцінювання результатів навчання студентів здійснюється за 100-боловою шкалою та шкалою ЄКТС відповідно до діючого Положення про оцінювання результатів навчання студентів.

Поточний контроль (60 балів): 1) активна участь в ділових іграх; 2) виконання ситуативних завдань; 3) поточне тестування на Порталі освітніх ресурсів та інформаційної підтримки освітнього процесу Інституту (<https://edu.htei.kh.ua>).

Підсумковий семестровий контроль (40 балів): письмовий екзамен. Структура екзаменаційного білету: завдання на оцінювання теоретичних знань (комп'ютерне тестування); завдання на оцінювання практичних навичок (текст: ситуаційне завдання, творче завдання); завдання на оцінювання професійних вмінь (текст: ситуаційне завдання, творче завдання).

Умовою допуску до підсумкового семестрового контролю є виконання програми навчальної дисципліни і отримання оцінки за виконання завдань поточного контролю не менше ніж 36 балів. Мінімальна загальна кількість балів для отримання позитивної оцінки з дисципліни – 60.

Рекомендовані джерела інформації

1. Варій М. Й. Загальна психологія : підручник / Для студентів психологічних і педагогічних спеціальностей. – 2-ге видання / М. Й. Варій. – Київ : Центр учбової літератури. – 2007. – 350 с.
2. Загальна психологія : підручник / [О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін.] / – Київ : Каравела, 2011. – 212 с.
3. Павелків Р. В. Загальна психологія : підручник / Р. В. Павелків. – Київ : Кондор, 2009. – 576 с.
4. Кисіль С. Г. Пам'ять у структурі особистості / С.Г.Кисіль // Педагогіка і психологія. Вісник Академії педагогічних наук. - 2002. - № 1-2. - С. 20-25.

5. Заика Е. В. Память: ее развитие и совершенствование / Е. В. Заика // Практична психологія та соціальна робота. - 2003. - № 8. - С. 39-45.
6. Національна бібліотека ім. Вернадського [Електронний ресурс] : [офіційний сайт]. – Режим доступу: www.biblvnad.org.ua. – Станом на 31.08.2018. – Назва з екрана.